

Nieuwsbrief KOKW

Augustus 2020 nieuwsbrief 3 van 2020

In dit nummer op pagina:

- 1 Voorwoord
- 2 Kringnieuws
- 5 Activiteiten SteM
- 6 Varia
- 9 Kalender

OPROEP

Ontvangt u nog een papieren versie van deze nieuwsbrief?

Graag hadden wij uw e-mail- adres ontvangen op info@kokw.be, zodat u voortaan deze nieuwsbrief digitaal kan ontvangen. Bedankt hiervoor.

Voorwoord

Beste leden

We reizen om te leren. Dat is wat de secretaris en ikzelf in juli hebben gedaan. Samen (en met nog vijf andere lieden) fietsten we de 'Via Francigena' naar 'Roma città eterna'.

Tuurlijk hebben we stevig getrapt, in weinig regen, af en toe tegenwind, maar veel zon. Natuurlijk hebben we lekker gegeten, en veel gedronken (ik voornamelijk spuitwater met een Citroensmaakje).

Als erfgoedliefhebber kom je op zo'n reis goed aan je trekken. Een bedevaart, zoals wij die mochten meemaken, heeft een hoog teletijdmachinegehalte. We drukten regelmatig op de 'middeleeuwse toets'. Kathedralen, romaans of gotisch, waren ons deel. Maar ook bij de kleine voetwegels voelden we ons verbonden met de vele pelgrims die de afgelopen eeuwen, stap voor stap, op zoek gingen naar een rustplaats zoals bijvoorbeeld de prachtige abdij van Clairvaux. Mijn favoriete verblijfplaats was de abdij van de Grote Sint-Bernard op 2.469 meter hoogte. Geen versterkte geschiedenis die je van op afstand bewondert, maar een levendig verhaal van meer dan 1000 jaar oud. We kwamen bijvoorbeeld Napoleon Bonaparte tegen, op zijn campagne van 1800 tegen de Oostenrijkers. Maar ook de vele Italiaanse stadjes (zoals Piacenza, Lucca, San Gimignano, Siena, Bolsena) konden mij bekoren met hun prachtige palazzi én (religieuze) verhalen.

Ik geef toe dat ik wel een beetje ontroerd was toen ik op het Sint-Pietersplein aankwam, en mijn diploma van pelgrim mocht ontvangen. Erfgoed beleven, ik krijg er maar niet genoeg van. Op naar een volgend traject.

Moe maar sportief, spiritueel en erfgoed-cultureel voldaan.

Chris de Beer
Voorzitter KOKW

Kringnieuws

TENTOONSTELLING 'HET LAND VAN WAAS IN OUDE KAARTEN II' – VERLENGD TOT 13 DECEMBER – OOK DIGITAAL TE BEZOEKEN

De opening van de tentoonstelling "Het Land van Waas in oude kaarten II" vond plaats op zondag 2 februari. Als gevolg van de beschermende maatregelen n.a.v. de coronacrisis werd het Mercatormuseum gesloten tot 18 mei. De tentoonstelling wordt nu verlengd tot 13 december en blijft ook verder digitaal te bezoeken (met dank aan Herbert Smitz). Klik hier om de tentoongestelde kaarten te bekijken: <https://www.museasintniklaas.be/tentoonstellingen/het-land-van-waas-oude-kaarten-ii-gesloten-van-14-maart-tot-3-april-nu-digitaal-te-bezoeken>

De Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas diept uit haar archief enkele unieke oude kaarten van haar werkingsgebied op. We tonen gedrukte kaarten, unieke handschriftelijke kaarten en kaartboeken van bekende en minder bekende cartografen en landmeters. Aanwinsten uit het voorbije decennium in de verzameling van de Kring worden in de kijker gezet. Het resultaat zal ongetwijfeld in de smaak vallen van liefhebbers van cartografie en van de Wase geschiedenis. De expo is chronologisch opgebouwd. Het kaartmateriaal overspant de 16de tot het begin van de 20ste eeuw. Met de goed gedocumenteerde wandelcatalogus in de hand, navigeer je vlot langs de historische stukken.

APERITIEFLEZING – CASESTUDY 'GENTSE VAART' DOOR HERBERT SMITZ – ZONDAG 6 SEPTEMBER 2020 OM 10U. IN STEM, ZWIJGERSHOEK 14 TE SINT-NIKLAAS

Naar aanleiding van de tentoonstelling 'Land van Waas in Oude Kaarten II' houdt Herbert Smitz (commissaris – webmaster KOKW) op 6 september een aansluitende lezing 'Casestudy Gentse Vaart' in het SteM, Zwijgershoek 14 te Sint-Niklaas.

De tentoonstelling vormt een trigger om aan de hand van een casestudy over de Gentse vaart (Stekene-Hulst), te horen en zien wat men via deze historische oude kaarten nu nog allemaal kan ontdekken. De spreker neemt er ook beelden uit de moderne luchtvaartfotografie bij om meer duiding te geven. We krijgen via de diverse thema's een beeld over de noodzaak, de inplanting, het ontstaan, de (her)aanleg, histories, het landschap (wegen, forten, grenzen) van deze waterweg in onze Wase en Zeeuws-Vlaamse polders.

De lezing wordt van 10u. tot 10.20u. voorafgegaan met de projectie van een beeldverhaal dat in de tentoonstelling 'Het Land van Waas in Oude Kaarten' in 2011 in looping werd geprojecteerd. De projectie geeft een beeld over het ontstaan én de huidige vorm van onze regio, inclusief de economische ontwikkeling in onze Wase polders.

Lezing door Herbert Smitz

(KOKW)

Casestudy Gentse vaart

Naar aanleiding van de tentoonstelling
**Het Land van Waas
in oude kaarten II**

Mercatormuseum
2 feb – 13 dec 2020

**Zondag 6 September 2020
om 10:00 u**

Wegennet
Inhabitant en Gemeentel. Raad
Eduardus van Gansbeke
Arendsen & Blans, 1664-1665

Grenzen
Nicolas de Fer
Les environs d'Anvers
Paris, G. De Wit, 1724

Polders
enkel met uw aanwezigheid vooraf te bevestigen
via info@kokw.be

**Vanaf 10:00 korte voorfilm over de
ontwikkeling van ons poldergebied**

**Piet Elshoutzaal SteM (Zwijgershoek)
Sint-Niklaas**

K.O.K.W.
vzw
Zamanstraat 49 B
Info@kokw.be - www.kokw.be

Max. 50 deelnemers worden toegelaten in de Piet Elshoutzaal van het SteM, mits het naleven van de afstandsmaatregelen en het dragen van een mondkapje. Reservatie is verplicht via 03 778 34 50 of via e-mail stedelijkemusea@sint-niklaas.be of info@kokw.be. De toegang is gratis.

**RONDLEIDING IN DE TENTOONSTELLING
'HET LAND VAN WAAS IN OUDE KAARTEN II'
DOOR EDDY MAES – ZONDAG 6 SEPTEMBER
2020, 14.30-16U., IN MERCATORMUSEUM,
ZAMANSTRAAT 49 D TE SINT-NIKLAAS**

Eddy Maes, beheerder van de cartografische collectie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, neemt je mee doorheen de tentoonstelling 'Het Land van Waas in Oude Kaarten II'.

Onder leiding van onze gids ontdekt de bezoeker kaarten van inpolderingen, de (internationale) grenzen en hun evolutie, de bewoning en de eigendomsverhoudingen, het weggennet, rivieren en kanalen, forten, linies en oorlogen. We tonen gedrukte kaarten, unieke handschriftelijke kaarten en kaartboeken van bekende en minder bekende cartografen en landmeters. Aanwinsten uit het voorbije decennium in de verzameling van de Kring worden in de kijker gezet. Het resultaat zal ongetwijfeld in de smaak vallen van liefhebbers van cartografie en van de Wase geschiedenis.

Max. 10 deelnemers worden toegelaten, mits het naleven van de afstandsmaatregelen en het dragen van een mondkapje. Reservatie is verplicht via 03 778 34 50 of via e-mail stedelijkemusea@sint-niklaas.be of info@kokw.be. De toegang is gratis.

INHOUD ANNALEN DEEL 123 (2020)

Het bestuur van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas nodigt u uit op de voorstelling van de Annalen (deel 123 – 2020), die doorgaat op zondag 25 oktober 2020 om 10.30u. in de Don Boscokerk te Sint-Niklaas (Gladiolenstraat). De gelegenheidstoespraak wordt gehouden door Vlaams parlements lid Björn Rzoska.

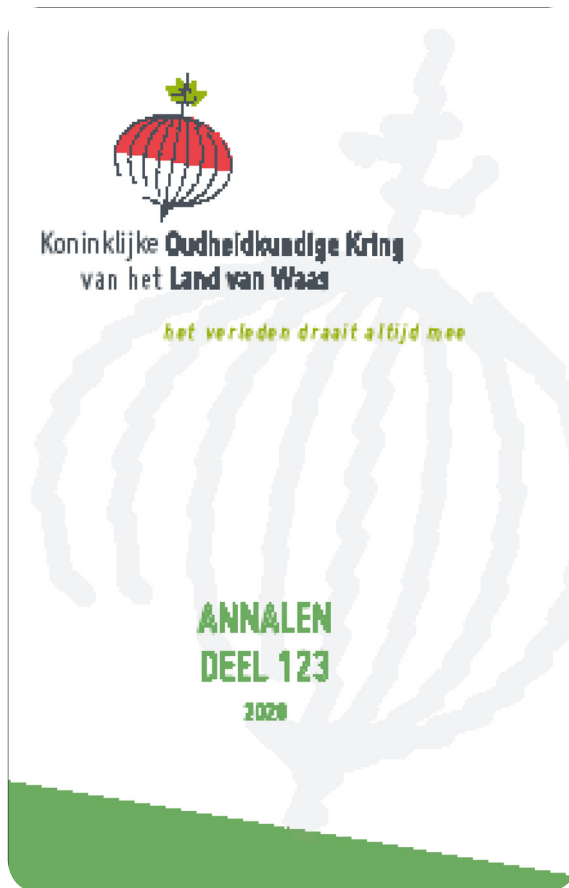
Inhoud Annalen 2020 - deel 123

Herman COLE
Aangevuurd door het vuur. Het wankelen van een wereldje

Rudi DE CLERCQ
Het mooiste eerbewijs is de opheldering: de speurtocht naar het lot van vier gedeporteerde mannen tijdens de Tweede Wereldoorlog

Annelies SOMERS
Achthonderd jaar vrouwelijke veerkracht in het Waasland ontsloten: de inventaris van het archief van de

Roosenbergabdij in Waasmunster

Vincent DEBONNE

Van natuursteen naar baksteen. De (middeleeuwse) parochiekerken van Daknam en Eksaarde

François VAN GEHUCHTEN

Omtrent de boerenkrijg, in het bijzonder in het Waasland

Marc CARLIER

Origineel werk van een jonge rederijker uit Sinaai – de executie van Lodewijk XVI (1815)

Marc STEELS

175 jaar spoorweggeschiedenis in Sint-Niklaas

Patty DE MEESTER

Gespreksforum: Dagboeken uit de Eerste Wereldoorlog als historische bron

Piet VELDEMAN

'God behoedde de woningen van zijn echtgenotes': de dagboeknotities van de Lokerse Clarissenzuster Marie-Thérèse (Louise De Bethune) uit 1914 (en 17/1918)

Björn RZOSKA

Edmond Verstraeten (1870-1956), een zelfbewuste kunstschilder op zoek naar 'waarheid'

Nico VAN CAMPENHOUT

Nazisme en bolsjewisme vielen voor hem samen: Florent Peeters (1909-1989)

Godfried KWANTEN en Thomas PEETERS

Een katholiek tussen bruin en rood Bolsjewisme - Archief Florent Peeters

Nico VAN CAMPENHOUT

Inleiding De Waassche Koerier

Jan CREVE

Het boek 75 jaar Wase Koerier

Steven VANDEN BUSSCHE

Het belang van de lokale pers

Björn RZOSKA

Afscheid Nico Van Campenhout als stadsarchivaris van Lokeren

Pieter DONCHE

Nieuw ontdekte handschriften van de genealoog Frans Jozef jr. de Castro

Inschrijving is verplicht via info@kokw.be.

BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIECENTRUM GESLOTEN OP ZATERDAGVOORMIDDAG VOOR ONBEPAALEDE DUUR

Als gevolg van de restauratiewerken aan het Huis Janssens wordt de leeszaal van de KOKW tijdelijk gebruik als opslagruimte. De leeszaal is hierdoor voor onbepaalde duur gesloten. Tot onze spijt kunnen we gedurende deze periode geen bezoekers in de leeszaal ontvangen.

Gelieve voor dringende opzoekingen/vragen een afspraak te maken via info@kokw.be. Dan wordt bekeken of wij u – tijdens de coronacrisis – alsnog kunnen verder helpen. Alvast bedankt voor uw begrip.

SCHENKINGEN AAN DE K.O.K.W.

Heb je documenten, foto's, filmmateriaal of voorwerpen, waarvan je denkt dat die voor onze Oudheidkundige Kring of voor de inwoners van het Waasland interessant zijn of zelfs van onschatbare historische waarde? Heb je zelf niet de ruimte of heb je zelf geen mogelijkheid om het bij te houden en wil je toch dat het bewaard blijft voor het nageslacht? Dan zijn wij steeds zeer dankbaar voor het vertrouwen dat in onze Kring gesteld wordt om dit in jouw plaats te doen.

Indien je een schenking wil doen, kan je ons contacteren via een bestuurslid of via info@kokw.be. We contacteren je dan zo snel mogelijk om concreet af te spreken.

Activiteiten SteM

MONDMASKER VERPLICHT!

De federale overheid nam de beslissing om het dragen van mondklappers in musea verplicht te maken vanaf zaterdag 11 juli. Breng aub uw eigen mondklapper mee. Er is een uitzondering voor kinderen tot 12 en voor wie een medisch attest kan voorleggen.

JAN VAN RAEMDONCKLEZING 'PELGRIM MET EEN KNIPOOG' DOOR HERMAN COLE – DINSDAG 15 SEPTEMBER 2020, 20U., SITE ZWIJGERSHOEK

Gebaseerd op heerlijke quotes van pelgrim Marinus Geubels, gelardeerd met eigen foto's en met kaarten uit de verzameling van de KOKW, brengt Herman Cole de première van zijn jongste 'beeldenbabbel'. Deze voordracht kadert in onze nieuwe reeks Jan Van Raemdoncklezingen.

In de recente tentoonstelling 'Missie à la carte' in het Mercatormuseum valt Herman Cole als een blok voor het boekje 'Jeruzalemsche Reyse'. Het beschrijft Marinus Geubels' tocht van drie jaar naar het Heilig Land. Hij was een ongeschoeid karmeliet, geboren in Sinaai in 1735. Op het titelblad kondigt de pelgrim aan dat hij vertelt over Rome en Napels, over de Vesuvius en de Etna, over

Calabrië en Sicilië ... Cole - gewezen taalleraar Italiaans - ontdekt later van Geubels in de Gentse Boekentoren ook 'Jeruzalemsche Reyse - Den wederkeerenden pelgrim' met avonturen in Genua, Livorno, Loreto, Padua, Venetië en Triëst. Hij wordt bijgestaan door Stem-vrijwilliger en mede-Geubelsvorser Franck Laceur uit Sinaai.

Reserveren is verplicht via 03 778 34 50 of reservatiemuseum@sint-niklaas.

JAN VAN RAEMDONCKLEZING 'DE WOU-MANKLOK' DOOR ELKE OP DE BEECK – DINSDAG 17 NOVEMBER 2020, 20U. STEM ZWIJGERSHOEK

Onlangs verworven de musea een vrij zeldzame 18de-eeuwse klok uit de ateliers van de familie Wouman, een bekend klokkenmakersgeslacht uit Temse.

Dit mooie stuk, aangekocht door de KOKW, heeft vreemd genoeg een wijzerplaat met maar 1 uurwijzer. Zo'n klok heeft voor Elke Op de Beeck, experte horlogerie, geen geheimen. Elke, opgegroeid tussen de klokken van haar vader, is conservator van het Horlogeriemuseum in Mechelen. Ze restaureert, doet expertises en geeft les in horlogerie. Het VTM programma 'Rijker dan je denkt' kan rekenen op haar uitgebreide vakmanschap. Wil je meer weten over hoe tijd werd gemeten doorheen de eeuwen en de klokkenmakers van het Waasland? Elke Op de Beeck hangt het graag voor jou aan de grote klok!

Reserveren is verplicht via 03 778 34 50 of reservatiemuseum@sint-niklaas.

Varia

FOTOGRAFIE IN LOKEREN VAN 1900 TOT VANDAAG

Tentoonstellingen in provinciesteden krijgen meestal nauwelijks of geen aandacht in bovenlokale media. Zelfs als het initiatieven betreft waarvan de inhoud en de kwaliteit die belangstelling rechtvaardigen en ze het plaatselijke of regionale niveau overstijgen. Dat is ook het geval met de tentoonstelling "Blik in de verte. Lokerse fotografen vanaf 1900", die nog tot het voorjaar van 2021 loopt in het Stedsmuseum van Lokeren en waarin een aantal foto's worden getoond die de grenzen van de Oost-Vlaamse stad aan de Durme ruimschoots overschrijden.

Lokeraar Jean Pharasyn (1877-1929) is de maker van een vaak gereproduceerde, indrukwekkende foto van een arbeid(st)ersmanifestatie voor het Algemeen Stemrecht in Lokeren in 1912, waarvan het origineel wordt bewaard in het archief- en documentatiecentrum van de socialistische en sociale bewegingen Amsab in Gent. Zo siert deze iconische groepsfoto onder meer de kافت van het boek "Geschiedenis maken. Liber amicorum

voor Herman Balthazar" uit 2003 en die van de historische monografie "The every day nationalism of workers. A social history of modern Belgium" uit 2019 van de Antwerpse, in Lokeren geboren en getogen hoogleraar geschiedenis aan de Antwerpse universiteit Maarten Van Ginderachter. Pharasyns Lokerse generatiegenoot Ferdinand Buyle (1872-1950) werkte achtereenvolgens in Lokeren, Sint-Niklaas, Antwerpen en Brussel. In de Belgische hoofdstad portretteerde hij als 'societyfotograaf' de adel en de 'haute bourgeoisie', evenals prominenten uit het politieke en culturele leven en leden van de koninklijke familie.

Twee Lokerse reguliere geestelijken, scheutist Gustaaf Drossens (1892-1962) en minderbroeder Longinus De Munter (1899-1991), genoten en genieten bekendheid in heel Vlaanderen, althans bij historisch en/of fotografisch geïnteresseerden. Drossens met aangrijpende (actie) foto's van het IJzerfront tijdens de Eerste Wereldoorlog en van Belgisch Congo tijdens het interbellum. De Munter als publicist over fotografie, maker van fotoboeken, (portret)fotograaf en fotografische kroniekschrijver van het hechteniskamp voor echte of vermeende collaborateurs in Lokeren in de jaren 1944-1947.

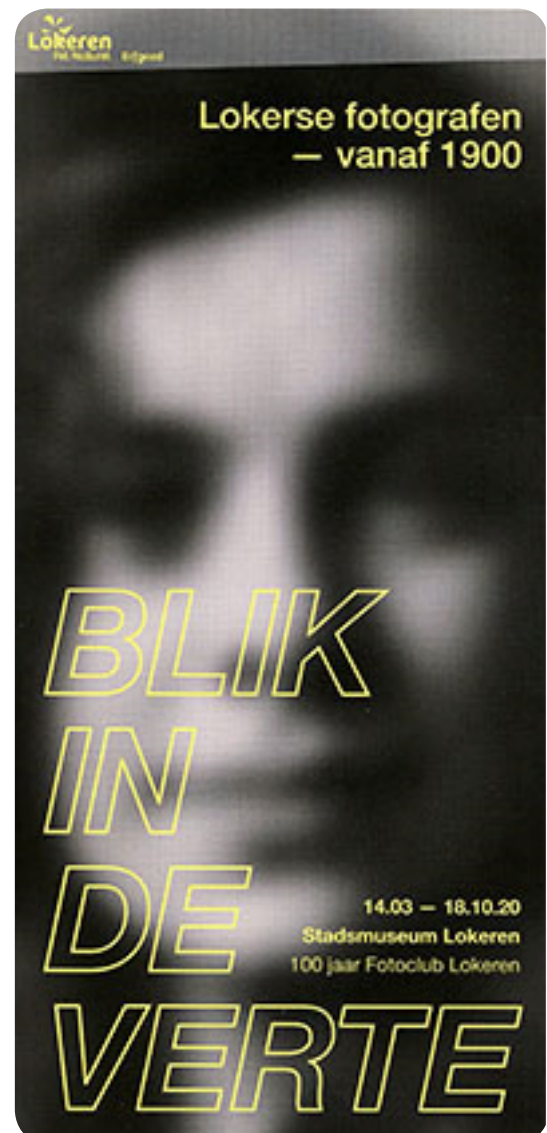
De in Lokeren geboren en opgegroeide Rony Heirman (1936-2013) fotografeerde vanaf de jaren 1960 zowat alle Vlaamse literatoren en beeldende kunstenaars met naam en faam, was werkzaam als docent fotografie en was de huisfotograaf van Jan Hoet (1936-2014) en het SMAK.

Van deze vijf 'coryfeeën' worden in de Lokerse tentoonstelling exemplarische foto's getoond. Net als van een aantal vakgenoten – zowel getalenteerde 'amateurs', persfotografen als personen met een eigen fotozaak - die diverse aspecten van het Lokerse stadsleven tijdens de voorbije eeuw (en meer) in beeld brachten. Ook van de leden van de Lokerse Fotoclub, waarvan de 100ste verjaardag de aanleiding vormde tot dit project, worden representatieve foto's geëxposeerd, evenals van een aantal artistiek geïnspireerde, meestal jongere individuele Lokerse fotografen. Een bijzondere vermelding verdient Heikki Verdurme (°1977), die onder andere de vaste fotograaf is van het gerenommeerde restaurant 'Het Hof van Cleve' van sterrenchef Peter Goossens in Kruishoutem.

Alles samen vormt deze overzichtstentoonstelling een fraai en professioneel gepresenteerd geheel, dat de periode van het eind van de 19de eeuw tot vandaag omvat en dat in Michelin-termen de omschrijving "vaut le détour" meer dan verdient!

Stadsmuseum Lokeren (Markt 15A - 9160 Lokeren; 09 345 44 58; museum@lokeren.be). Geopend van woensdag tot en met zondag van 14 tot 17 uur en op zondag ook van 10 tot 12 uur. Zolang de coronamaatregelen gelden, is reservatie verplicht. Een catalogus met dezelfde titel als de tentoonstelling is aan de museumbalie te koop aan de prijs van 25 euro.

Nico Van Campenhout

LEZING 'DE BOURGONDIËRS EN HET LAND VAN WAAS' DOOR MARIE-ANGE GUYSSENS – VRIJDAG 16 OKTOBER 2020, TOERISTICH INFOKANTOOR, GROTE MARKT 45, SINT-NIKLAAS

Op 19 oktober 1419 is er hoog hertogelijk bezoek in de parochie van Sint-Nicolaas. Wie? Dit roemrijke wapenfeit en de innoverende politiek van de Bourgondiërs worden 600 jaar later toegelicht. Stadsgids Marie-Ange Guysens verzorgt deze lezing op vrijdag 16 oktober 2020 om 19u. in het Toeristisch Infokantoor, Grote Markt 45 te 9100 Sint-Niklaas.

Op maandag 19 oktober om 19u. is er een gelijknamige wandeling in het stadshart.

Vooraf inschrijven is noodzakelijk via toerisme@sint-niklaas.be.

I.s.m. de stedelijke musea, het stadsarchief, de Erfgoedcel Waasland en de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (KOKW).

GRENSDORPEN EN HUN DIALECT

GrensDorpen, een grensoverschrijdende samenwerking met steun van de Oudheidkundige Kring De Vier Ambachten Hulst en De Klomp De Klinge VZW organiseert op Klingspoor een cursus dialect.

De vraag die we in deze beginners cursus trachten te beantwoorden is of de rijksgrens ook hier een taalgrens is. De cursus wordt gegeven door mevrouw Veronique de Tier, adviseur streektaalen bij Erfgoed Zeeland en dialectoloog bij het Instituut voor de Nederlandse Taal. Veronique is voorzitter van de Stichting Nederlandse Dialecten en werkte mee aan het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten. Oprecht zijn we het eens met de opmerkingen dat Veronique als geen ander eenvoudig, klaar en boeiend kan spreken over taal en taalgebruik in Zeeland en Vlaanderen.

Grensdorpen en hun dialecten. Is de rijksgrens ook hier een taalgrens?

In deze cursus bekijken we de Oost-Zeeuws-Vlaamse en Wase dialecten aan de grens. De cursus gaat in op de geschiedenis van de Vlaamse en Zeeuwse dialecten met focus op de grensdorpen. Heel lang geleden spraken al deze grensdorpen dezelfde taal, maar hoe is het nu en op welke manier zijn de dialecten geëvolueerd? Wat is de invloed van de scheiding tussen de noordelijke en zuidelijke Nederlanden.

Deze beginners cursus omvat 3 avonden van elk 2 lesuren (50 min.) met een kleine pauze. Het lesgeld bedraagt €30,- voor de gehele cursus inclusief cursusmateriaal.

Cursusdagen zijn dinsdag 27 oktober, dinsdag 10 no-

vember en dinsdag 24 november 2020. We starten uiterlijk om 19u30 en eindigen om 21u30. U kunt vanaf 19:00 uur terecht in het leslokaal.

Plaats: KLINGSPOOR, Buitenstraat 7, 9170 De Klinge.
 Inschrijven is verplicht want er is maar een beperkt aantal deelnemers mogelijk.

Inschrijven via email: guillaume.drumont@gmail.com, telnr: +32653592956.

Lesgeld vooraf te betalen aan de Oudheidkundige Kring de Vier Ambachten:
 IBAN: NL44 ABNA 0490 5580 62 onder vermelding "Dialect"

Indien de cursus door onvoorziene omstandigheden moet worden uitgesteld, zullen we het cursusgeld retourneren.

De werkgroep GrensDorpen

Kalender

- Zaterdag: Bibliotheek en documentatiecentrum gesloten op zaterdagvoormiddag voor onbepaalde duur als gevolg van het coronavirus en restauratiewerken aan het Huis Janssens.
- Tot 13 december 2020: Tentoonstelling 'Het Land van Waas in oude kaarten II' in Mercatormuseum – ook digitaal te bezoeken.
- Zondag 6 september 2020, 10u: Aperitieflezing – Casestudy 'Gentse vaart' door Herbert Smits in SteM Zwijgershoek.
- Zondag 6 september 2020, 14.30-16u: Rondleiding in de tentoonstelling 'Het Land van Waas in Oude Kaarten II' door Eddy Maes in Mercatormuseum.
- Zondag 13 september 2020: Open Monumentendag.
- Dinsdag 15 september 2020, 20u.: Jan Van Raemdoncklezing 'Pelgrim met een knipoog' door Herman Cole in SteM Zwijgershoek.
- Vrijdag 16 oktober 2020: Lezing 'De Bourgondiërs en het Land van Waas' door Marie-Ange Guysens in Toeristisch Infokantoor, Grote Markt 45, Sint-Niklaas.
- Zondag 25 oktober 2020, 10.30u.: Voorstelling Annalen 2020 (deel 123) in Don Boscokerk te Sint-Niklaas.
- Dinsdag 17 november 2020, 20u.: Jan Van Raemdoncklezing 'De Woumanklok' door Elke Op de Beeck, SteM Zwijgershoek.

MET DANK AAN:

